

rátusa jól áttekinthető témabeosztással, rövid fejezetekre és alfejezetekre tagolással, valamint szabatos, tehát szakmailag pontos, ám könnyen olvasható fogalmazásával mind a hivatásos kutatók, mint a kulturált nagyközönség számára megfelelő vezérfonalat nyújt. Ára is elérhető: az Egri Főegyházmegyei Könyvtárban jelenleg ötszáz forintért lehetett hozzájutni, ami napjaink könyvkereskedelmi viszonyai közt határozottan szolidnak mondható.

Végül a recenzens feltétlenül szólni kíván a kiadás módjáról és a kiadó erényeiről is. A barokk kor nagy püspök-mecénásai (Klimó György Pécsen, Padányi Bíró Márton Veszprémben, Barkóczy Ferenc Egerben majd Esztergomban, Batthyány Ignác Gyulaféhérvárt) sorában a legelső hely Eszterházy Károly egri püspök életművét illeti. Jól dokumentálják ezt a Dr. Antalóczi Lajos könyvtárigazgató által szerkesztett kötetek, mint *Az Egri Főegyházmegyei Könyvtár Jubileumi Emlékkönyve*, illetve a hozzá kapcsolódó tudományos ülés anyagának önálló kiadása, amelyek akadémiai folyóiratokban (*Irodalomtörténeti Közlemények*, *Magyar Könyvszemle*) s más orgánumban is terjedelmű és elismert recenziót kaptak avatott szerzők tollából. Antalóczi kanonok úr tudósi odaadással ápolja Eszterházy püspök emlékét, amelyről több helyen – így a pápai egyháztörténeti konferencián – tartott, illetve publikált előadásai tanúskodnak. A tudománypártoló Eszterházy püspök alapította könyvtár jelenlegi vezetője a nagy püspökhöz méltó erkölcsi magaslatra emelkedett, amikor még a Tudóst is háttérbe szorítván az Ember, Antalóczi doktor saját kutatási témájáról mondott le, amikor hosszan dédelgetett tervét átadta Szecső Károlynak, hogy a nyugalmazott levéltáros gyorsabban dolgozza fel Kandra életművét, mintsem azt a plébános-könyvtárigazgató bokros teendői engednék. (Nemcsak az előszó utal erre röviden; jelen sorok írója másfél évtizede rendszeresen folytatván egyháztörténeti kutatásokat egyebek mellett Egerben, többször használta Kandra kéziratát is, elbeszélgetvén Antalóczi doktorral, aki aktívan készült a Kandra-életmű feldolgozására.) Méltó a régi nagy mecénások

emlékéhez Mikolai Vince pp. prelátnak, kanonok, az Egri Hittudományi Főiskola rektorának anyagi áldozatvállalása is, amikor a Főegyházmegyei Könyvtárral karöltve közösen megjelentették ezt a hasznos segédkönyvet. Ne feledjük: amíg a barokk kor egyházi személyiségeinek főpapi javadalmak és főúri magánvagyonok álltak rendelkezésére, addig a jelen kor egyházának előbb a kommunista ateizmus vallásüldözése, majd a pénzközpontú piacgazdaság elpogányosodása közepette, személyekben, vagyonban és szellemben megfogyatkozva (megrabolva!) kell helyt állnia. Ha a nagy nehézségek árán művelt szűkebb lelkipásztori küldetésén túl még energiát igyekszik fordítani kulturális örökségének ápolására is, akkor mindenképpen megérdemli, hogy ezt forrón üdvözzöljük, sőt a lehetőségek szerint segítsük is – további példák reményében.

FÖLDVÁRI SÁNDOR

A nyíregyházi Szent György Magyar Ortodox Egyházközség könyvállományának katalógusa. Debrecen, A Kossuth Lajos Tudományegyetem Művészettörténeti Tanszékének kiadványa [Alapító-szerkesztő NAGY Márta], 1999. [5], 145 l. /Posztbizánci Közlemények 4./

Az egyházközség könyveinek és kegytárgyainak számbavételét a kultúra iránti szenvedélytől fűtött Úsz István paróchus kezdeményezte; a munkát 1997-ben kezdte el egy munkaközösség, befejezték a paróchus már nem érhetette meg, 1998-ban elhunyt.

A kiadványban Haupt Erik tollából 714 újgörög, Szalai Zsuzsáéból 201 latin, magyar, német, francia, angol, román, illetve bilinguis, trilinguis könyv leírását olvashatjuk. (Itt kell megjegyezni, hogy a paróchiának mintegy 70 egyházi szláv és cirill betűs román könyve is van; bibliográfiái leírásait Földvári Sándor el is készítette, de előttem ismeretlen okok miatt azok nem kerültek be a kiadványba.) Mind Haupt, mind Szalai másfél oldalas bevezetőt írt, amelyekben az állomány kialakulását, hányatott sorsát ismertetik, és felhívják a fi-

gyelmet a legértékesebb művekre. Haupt ismerette a leírásoknál alkalmazott szempontokat is.

Végigolvasva munkáikat a recenzió tanácsalanság lesz úrrá. A szerzők ugyanis a közel ezer könyv leírásából nem szerkesztettek bibliográfiát; anyagukat nem rendezték sem ábécé, sem kronológiai sorrendbe, nem látták el nyomda, időrendi és nyelvi mutatókkal (második többnyelvű rész!). A possessorok mutatóját, valamint a rövidítésjegyzéket is hiányolom.

Ily módon, ha az olvasó egy könyvet keres, nincs mit tenni, végig kell böngésznie az egész kiadványt.

Haupt Erik bibliográfiai leírásai jók, tartalmazza a kötések és a margináliák ismertetését is. Hasznos lett volna, ha munkáját kiegészíti É. L. J. Le Grand *Bibliographie hellénique* című művének azonosítószámaival.

A recenzió tanácsalansága fokozódik Szalai Zsuzsa sorai olvastán. Ő ugyanis egyszerűen lemásolta a könyvek címlapjait, nemhogy bibliográfiát, de bibliográfiai leírásokat sem készített. A szerzők nevei, illetve a címrendszo (pl. „Calendarium”) a hosszú címlapmásokban vannak elrejtve. Az impresszumokban szereplő római számokat nem írta át arab számra, az álneveket (pl. Cornelius a Lapide), és a rövidítéseket nem oldotta fel. Az RMK és a Petrik használata igencsak szükséges lett volna a Magyarországon nyomtatott könyveknél. A kötések, a lapszámozást Szalai pontosan közli, a margináliákra utal. Sajnos az ő részében sok a sajtóhiba.

Egyik szerző sem foglalkozott a csonkaságok meghatározásával. Véleményem szerint a kéziratokat külön kellett volna leírni, esetleg függelékben. A kiadványon lektor(ok) neve nem szerepel, pedig lett volna tennivalójuk.

Summázva eddigi észrevételeimet, a könyv kiadását kétévi munka után elisiettetnek tartom, hibái elkerülhetőek lettek volna, ha az abban illetékesek nem törekszenek mindenáron gyors eredményre.

Az Esztergomi Egyház a magyar művelődés századaiban (kódexek, kéziratok, metszetek). Kiállítás az esztergomi Főszékesegyházi Kincstárban a Bibliotheca anyagából. 2000. július 4–30. A kiállítást KÖRMENDY Kinga vezetésével CZÉKLI Béla, MADAS Edit és SARBÁK Gábor rendezte.

A 2000. millenniumi évben az esztergomi egyházi gyűjtemények egymás után nyitották művelődéstörténeti időszak kiállításait a magyar szentekről és ereklyéikről, az esztergomi könyvkultúráról majd a magyar pecsételtörténetéről, miközben tudományos konferenciákat rendeztek, katalógus- és tanulmányköteteket jelentettek meg. Könyvtörténeti szempontból mégis a Bibliotheca anyagát bemutató kiállítás a legértékesebb, amelynek szakmai előkészítését és forgatókönyvét elsősorban az MTA Könyvtár Kézirattára kutatójának, Kőrmendy Kingának köszönhetjük. Jelen bemutatót az is indokolja, hogy e kiállításához sajnos katalógus nem jelent meg.

A szerény alapterületű kiállítás nemcsak az esztergomi könyvkultúra évszázadairól nyújt informatív tájékoztatást, hanem a bemutatott tételek többségénél az eredeti dokumentum megpillantásának az élményével is megajándékozta a látogatót. A laikus látogató persze aligha veszi észre, hogy a tömör leírások a kiállítás tervezőjének sok évtizedes kutatásait összegzik, az egyes tételek azonosítása vagy tudományos értékelése mögött tanulmányutak, cikkek vagy katalóguskötetek állnak (vö. MKsz (116.) 2000. 3. sz. 352.; legutóbb összefoglalóan: in: *Ezer év Szt. Adalbert oltalma alatt*. Szerk. HEGEDŰS András – BARDOS István. A Prímási levéltár kiadványai, 47–56. /Strigonium antiquum 4./). Kőrmendy Kingának új szempontú kodikológiai vizsgálatokkal az esztergomi kanonoknak a bécsi, padovai, bolognai egyetemen folytatott kánonjogi tanulmányaihoz kapcsolódó, eddig ismeretlen, jórészt a bécsi Nemzeti Könyvtárban (ÖNB) lévő forrásokat sikerült azonosítani. Csak megerősíteni tudjuk véleményét, hogy az esztergomi főszékesegyház középkori könyvkultúrája az ország egyházi köz-